

سفر گنجینه ملر آب ایملار

(موزه می آب سعید آباد)

گردآوری و پژوهش نگار چانز

فهرست

- ۱- پیشگفتار..... ۱
- ۲- تأسیس گنجینه ملی آب ایران..... ۲
- ۳- نحوه مدیریت..... ۳
- ۴- شرح وظایف و اختیارات شورای گنجینه..... ۴
- ۵- تشکیلات..... ۴
- ۶- فهرست پستهای تشکیلات تفصیلی موسسه گنجینه ملی آب ایران..... ۵
- ۷- نمودار کلی مؤسسه..... ۶
- ۸- اهداف و مسئولیت های مؤسسه..... ۷
- ۹- اهم فعالیت های موسسه گنجینه ملی آب ایران از بدو تاسیس تاکنون..... ۸
- ۱۰- جایگاه تشکیلاتی..... ۱۱
- ۱۱- الزامات قانونی..... ۱۲
- ۱۳- ۱. سطح ملی..... ۱۳
- ۱۴- ۲. سط بین المللی..... ۱۴
- ۱۵- ۱۲- راهبردهای توسعه بلند مدت منابع آب کشور..... ۱۵
- ۱۶- ۱۳- راهبردهای بخش آب وزارت نیرو..... ۱۶
- ۱۷- ۱۴- خط مشی و سیاست ها..... ۱۷
- ۱۸- ۱۵- تکالیف..... ۱۸
- ۱۹- ۱۶- قابلیت های موسسه..... ۱۹
- ۲۰- ۱۷- فعالیت ها..... ۲۰
- ۲۰- ۱. اجرایی..... ۲۰
۲. فعالیت های مربوطه جهت برنامه ریزی و راه اندازی مؤسسه گنجینه ملی آب ایران
- ۲۱..... ۲۱

۳.	فعالیت های پژوهشی.....	۲۲
۴.	فعالیت های آموزشی و رایانه ای.....	۲۳
۵.	فعالیت های جاری.....	۲۵
۶.	فعالیت های ملی.....	۲۶
۷.	فعالیت های بین المللی.....	۲۷
۸.	فعالیت های رسانه ای و مطبوعاتی.....	۲۹
انتشارات.....		۳۰
۱۸-	برگزاری و مشارکت در همایش های مرتبط داخل کشور.....	۳۱
۲۰-	فعالیت های نمایشگاهی.....	۳۴
۲۱-	برقراری ارتباط و هماهنگی با سازمان ها و مؤسسات علمی-فرهنگی مرتبط.....	۳۵
۲۲-	مراحل راه اندازی گنجینه آب در پارک پردیسان.....	۳۶
۲۳-	آشنایی با گنجینه آب سعدآباد.....	۳۸
۲۴-	دسترسی به موزه.....	۴۱
۲۵-	جمع آوری اشیاء موزه ای.....	۴۲
۲۶-	معرفی دو اثر از موزه آب سعد آباد.....	۴۳
۱.	مدل گاو چاه.....	۴۳
۲.	آبدنگ.....	۴۵

پیشگفتار :

بررسی اجمالی سابقه ی حضور تمدن چندین هزارساله در ایران، نمایانگر این واقعیت است که پیشینیان ما، همواره در علم و صنعت، بهره گیری از امکانات طبیعی سرآمد سایر تمدن های هم عصر خویش بوده اند. تا آنجا که با وجود امکانات بسیار محدود آن دوران، نشانه ها و آثار ارزنده و پر بهایی از آنان به یادگار مانده است که نه تنها مایه فخر و مباهات ایرانیان است بلکه می تواند در گنجینه ی تمدن بشری نیز جای گیرد.

وجود سدها، پل - بندها، شبکه های آبرسانی، آسیاب ها ، آب انبارها، قنوت و سایر تاسیسات آبی فراوانی که ثمره رشد روز افزون دانش فنی ایرانیان در زمینه آب می باشد، نشانگر هوشمندی ، مهارت و دقت نظر بی اندازه گذشتگان این مرز و بوم است.

نمونه های برجسته ای از سازه های آبی بازمانده از دوران گذشته، همچون : منبع تصفیه و پالایش آب چغازنبیل با بیش از ۳۵۰۰سال ، بند بهمن با ۲۰۰۰سال ، بند میزان و آسیاب های آبی شوشتر با بیش از ۱۷۰۰ سال ، بند امیر با ۱۰۰۰ سال قدمت و بسیاری از دیگر بناهای مشهور کشور که با پشت سر گذاشتن سده های بی شماری، تمامی حوادث و بلایای طبیعی را از سر گذرانده و همچنان پایدار باقی مانده و به خوبی اهمیت بالای چنین سازه هایی را نشان می دهد.

بر ماست که ضمن حراست از این میراث های گرانبگر، در جهت معرفی این ابنیه و آثار ارزنده به تمامی جهانیان، از هیچ کوششی برای رشد و شکوفایی صنعت آب کشور، دریغ نوزیم.

تاسیس گنجینه ملی آب ایران

مؤسسه گنجینه ملی آب ایران (وابسته به وزارت نیرو) با هدف حفظ، احیا و معرفی آثار و ابنیه مربوط به صنعت آب و به منظور ارج نهادن به شایستگی و نبوغ پیشینیان در تاریخ درخشان ایران اسلامی در سال ۱۳۷۴ پایه گذاری گردید.

پژوهش های مربوط به استحصال، انتقال، توزیع، بهره برداری، ندیریت و فنون به کار رفته در تاریخ صنعت آب از اهم مسئولیت های این مؤسسه به شمار می رود.

تاسیس گنجینه ملی آب ایران، از جمله اقدامات ارزنده یی است که در راستای تحقق مواد ۱۱۴ قانون برنامه چهارم و بند (ی) ماده ۱۰۴ و بند ۱۷ راهبردهای توسعه بلندمدت منابع آب کشور جهت حفظ و نگهداری از این میراث گرانبهای فرهنگی و ملی برداشته شده است و همچنان بار مسئولیت سنگین در انجام این رسالت خطیر علمی _ فرهنگی را بر دوش دارد. امید می رود که با حمایت مدیران و مسئولین محترم در تمامی بخش های دولت، جمهوری اسلامی ایران به عنوان میراث دار لایق برای انتقال این آثار گرانبها به آیندگان باشد.

نحوه مدیریت

ارکان موسسه گنجینه ملی آب ایران

الف) شورا

ب) رئیس گنجینه

اعضای شورای موسسه

- وزیر نیرو، ریاست شورا
 - وزیر علوم ، تحقیقات و فن آوری
 - معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان حفاظت از محیط زیست
 - معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
 - شهردار تهران
 - معاون وزیر نیرو در امور آب *
 - معاون وزیر نیرو در امور آب و فاضلاب شهری *
 - رئیس سازمان میراث فرهنگی کشور **
 - رئیس گنجینه که دبیر شورا خواهد بود
 - احکام اعضای شورا توسط رئیس جمهور یا معاون اول ریاست جمهوری صادر می گردد.
- * با توجه به تغییرات انجام شده چارت تشکیلاتی وزارت نیرو در حال حاضر تنها یک معاون در امور آب و آبفا داریم.
- ** با عنایت به ادغام دو سازمان میراث فرهنگی کشور و سازمان صنایع دستی و گردشگری بند ۸ به معاون رییس جمهور و رئیس سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری تغییر نام خواهد داد.

شرح وظایف و اختیارات شورای گنجینه

الف- تعیین خط مشی ها و سیاست های کلی برای تحقق اهداف گنجینه

ب- تصویب دستور العمل ها و آیین نامه ها

ج- تصویب تراز نامه سالانه

د- تصویب بودجه سالانه

ه- بررسی و اتخاذ تصمیم نسبت به مواردی که از طرف رئیس گنجینه پیشنهاد می شود.

و- پیشنهاد تغییر در اساسنامه و شرح وظایف

ز- رسیدگی و اظهارنظر نسبت به گزارش فعالیت های جاری و آتی گنجینه

ح- برنامه ریزی به منظور جلب کمک بخش خصوصی و دولتی اعم از نقدی، تجهیزاتی و ساختمانی به منظور تقویت بنیه مالی گنجینه

تشکیلات

طبق بند ۴-۸ تصمیمات متخذه جلسه مورخ ۱/۳/۸۱ شورای موسسه گنجینه ملی آب ایران ساختار کلی موسسه در قالب ۱۴ پست سازمانی مورد تصویب و موافقت شورای موسسه و مقام عالی وزارت نیرو (مصوبه شماره ۵۴/۵۴۷۶۵ مورخ ۱۳/۱۹/۸۰) قرار گرفت.

فهرست پستهای تشکیلات تفصیلی موسسه گنجینه ملی آب ایران

۱- حوزه ریاست

۱- رئیس

۲- معاون

۳- مسئول امور دفتری و بایگانی

۴- کارشناس مالی

۵- کارشناس اداری

۲- امور فنی و اجرایی

۶- مدیر

۷- کارشناس فنی و اجرایی

۸- کارشناس فنی و اجرایی

۹- کارشناس مرمت و حفظ آثار

۱۰- کارشناس مرمت و حفظ آثار

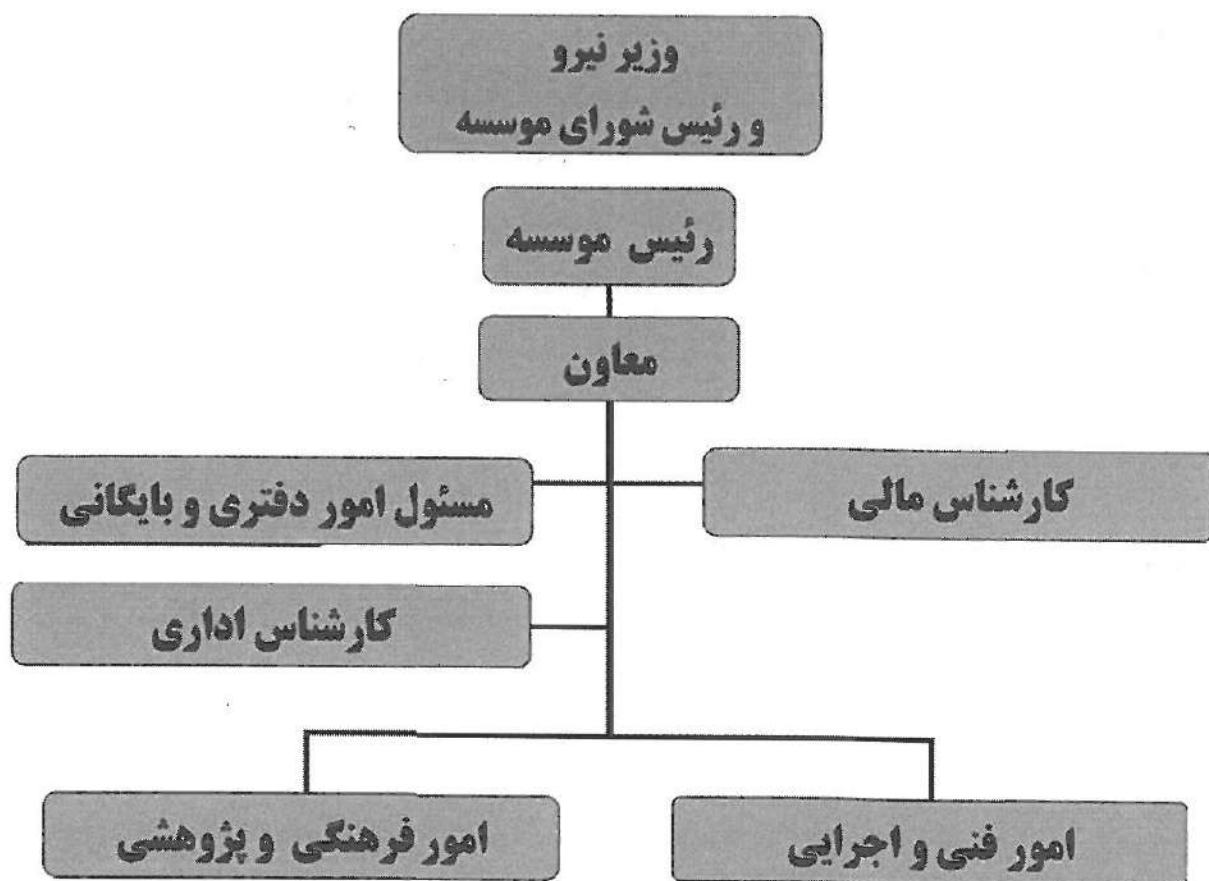
۳- امور فرهنگی و پژوهشی

۱۱- مدیر

۱۲- کارشناس فرهنگی

۱۳- کارشناس پژوهش

۱۴- کارشناس موزه

اهداف و مسئولیت های موسسه

- حفظ، احیا و معرفی آثار و ابنیه قدیمی آب کشور از قبیل: سد، بند، پل بند، آب انبار، قنات، آیساب آبی، یخچال، نهر های سنتی و شبکه های آبیاری، آب رسانی، توزیع مردم، مردم شناسی و مسائل فرهنگی آب.
 - ایجاد گنجینه های آب در نقاط مختلف کشور.
 - شناسایی، فهرست برداری و معرفی آثار و تاسیسات تاریخی مهم آب.
 - پژوهش و تحقیقات کاربردی در متون تاریخی، فرهنگی و فنی تاسیسات و ابنیه قدیمی آب به منظور حفاظت و بازسازی آنها.
 - طراحی، اجرا، مرمت و باز سازی ابنیه قدیمی تامین آب و آب رسانی.
 - شناسایی، جمع آوری و ارایه اسناد و مدارک مربوط به فرهنگ و سنن اقوام مختلف ایران درباره تامین و نحوه مصرف آب.
 - حفظ و حراست مستندات، ابزار و اشیای ارزشمند تاریخی مربوط به آب و به نمایش گزاردن آنها.
 - تشویق و حمایت پژوهشگران پیرامون کشف و شناسایی آثار تاریخی آب، فنون آبیاری و کنترل سیلاب.
 - ایجاد مراکز اسناد، بانک اطلاعات و کتابخانه مربوط به تاریخ آب.
- برگزاری گردهمایی، همایش و نمایشگاه های متعدد به منظور ارتقا سطح علمی کارشناسان و تبادل اطلاعات در خصوص علوم مربوط به آب در سطح ملی و بین الملل.

اهم فعالیت های موسسه گنجینه ملی آب ایران از بدو تاسیس تاکنون

الف- مرکز

۱- تهیه پیش نویس اساسنامه گنجینه ملی آب ایران و نهایتاً تصویب آن در چهارصد و یکمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۱۳۷۶/۴/۳۱

۲- ابلاغ اساسنامه گنجینه ملی آب ایران توسط ریاست جمهوری وقت و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی به وزارت نیرو

۳- آغاز فعالیت عملی موسسه با توجه به اساسنامه آن و در جهت شناخت، معرفی و بازسازی آثار و سازه های قدیمی و تامین آب و آبیاری کشور

۴- انجام وظایف مندرج در اساسنامه در دو سطح ملی و بین المللی به ترتیب در ۱۷ و ۶ بند.

۵- راه اندازی موزه آب سعدآباد در مجموعه کاخ موزه های سعدآباد در سال ۱۳۷۸ به عنوان اولین گنجینه آب کارآمد و فعال آب به صورت پایگاه مهم اطلاع رسانی صحیح و موثر به عموم مردم، نسل جوان، متخصصین و مسئولین ذیربط داخلی و خارجی به عنوان الگوی مناسب در جهت توسعه سایر موزه های آب به استناد تفاهم نامه ی مورخ ۴/۲/۹۰ با سازمان میراث فرهنگی شامل:

۱-۵- بازسازی ساختمان های بشدت فرسوده واگذار شده به نام ساختمان کسراثیان و ساختمان جنبی آن و محوطه مربوطه در مجموعه سعدآباد جهت ایجاد موزه آب سعدآباد

۲-۵- طرح و احداث مدل های هیدرولیکی سازه های آبی قدیم و جدید در محوطه شامل بند امیر با مقیاس ۱:۲۵، ۱ سد کارون ۳ با مقیاس ۱:۱۰۰، آب انبار با مقیاس ۱:۲ و گاوچاه و آب نما.

۳-۵- ایجاد فضای نمایشگاهی در ساختمان اصلی به مساحت ۲۰۰ مترمربع و دارای ۴ سالن نمایشگاهی

۴-۵- ایجاد ساختمان توجیه و نمایش فیلم و مدیریت موزه به مساحت حدود ۷۰ مترمربع

۶- تهیه پیش نویس موافقت نامه و ارائه و اقدامات عملی مربوط به تصویب طرح مطالعه بازسازی و مرمت سازه های تاریخی آب کشور از سال ۱۳۸۰ تاکنون

۶-۱- شروع مطالعات مربوط به طرح مرمت و بازسازی در قالب ۶ قرارداد با مهندسی مشاور ذیصلاح.

○ بازسازی و مرمت سازه های آبی شوشتر در استان خوزستان

○ بازسازی و مرمت سد عباس آباد بهشهر در استان مازندران

○ بازسازی و مرمت سد گلستان در استان خراسان رضوی

- بازسازی و مرمت بند بهمن و شبکه آبرسانی و دفع فاضلاب تخت جمشید در استان فارس
 - بازسازی و مرمت سد کلات نادر در استان خراسان رضوی
 - بازسازی و مرمت بندهای جندیچ، مروان، شانزده ده و مادیهای زاینده رود در استان اصفهان
 - بررسی گزارش های فنی و تخصصی طرح
- ۲-۶- انجام مطالعات مرحله اول و تدقیق مطالعات
- ۳-۶- شروع عملیات اجرای طرح از سال ۱۳۸۶ با توجه به اسناد مناقصه تاکنون ادامه دارد.
- ۷- شروع مطالعه و شناسایی سازه های تاریخی آب کشور از سال ۱۳۸۹ به منظور تهیه ی بانک اطلاعاتی، تهیه اطلس سازه های تاریخی آب در استانها و تهیه ی دایره المعارف سازه های تاریخی آب کشور.
- ۸- تنظیم موافقت نامه بین سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت نیرو به منظور واگذاری زمین در پارک پردیسان تهران به منظور احداث مجموعه موزه ملی آب ایران و نهایتاً تثبیت موقعیت زمین در فضای موجود به مساحت ۴ هکتار
- ۱-۸- آمادگی و سامان دهی زمین جهت مطالعات و اجرای طرح
- ۲-۸- انعقاد قرارداد با مرکز تحقیقات آب جهت مطالعه ، طراحی و ساخت مدلهای هیدورلیکی و سازه های آبی قدیم و جدید
- ۳-۸- اجرای عملیات ساخت مدل های سازه های مذکور
- ۴-۸- طراحی فاز یک ساختمان نمایشگاهی
- ۵-۸- حفر چاه و تامین آب موردنیاز
- ۶-۸- اخذ مجوز از شهرداری منطقه برای احداث بخش های مختلف موزه
- ۷-۸- واگذاری طرح به شرکت آب منطقه ای تهران به علت محدودیت های اعتباری و حذف ردیف اعتباری در سال ۱۳۸۳
- ۸-۸- تحویل مجدد طرح موزه ملی آب ایران توسط این موسسه از تاریخ ۱۷ / ۸ / ۸۸ به دلیل عدم پیشرفت مناسب طرح در مدتی که طرح در اختیار آب منطقه ای تهران بوده است.
- ۹-۸- از تاریخ واگذاری طرح به موسسه عملیات اجرایی طرح (محوطه سازی) با حضور فیزیکی نماینده مجری طرح و عوامل آن در محل و با بکارگیری پیمانکار، مشاور و دستگاه نظارت در حال پیشرفت می باشد.

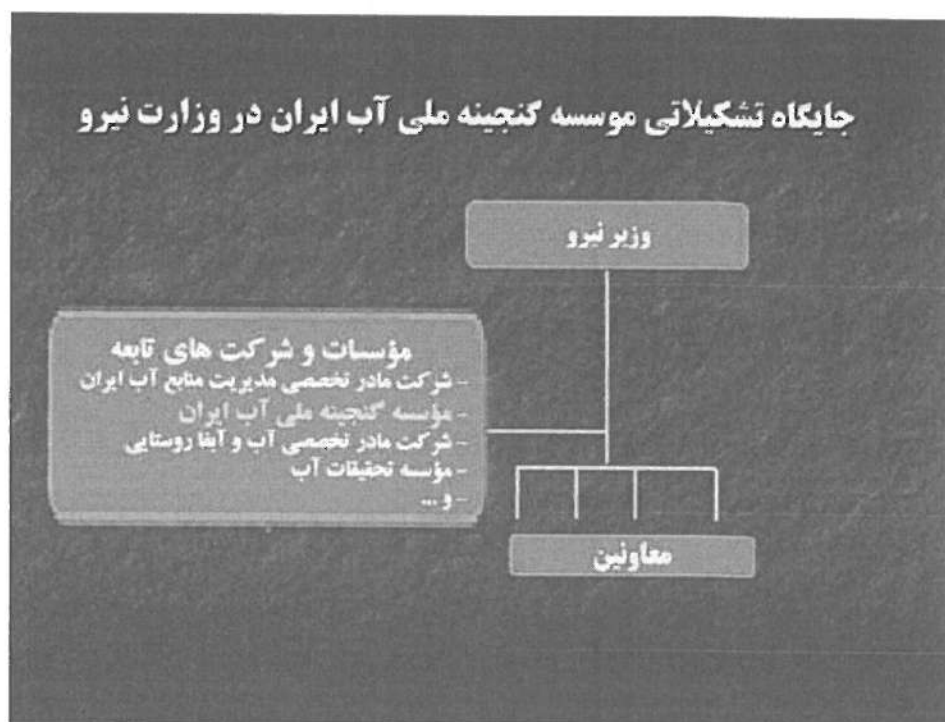
ب- استان ها

- ۹- ایجاد شعب در شرکت های آب منطقه ای تحت عنوان گنجینه های آب استان به استناد ماده ۳ اساسنامه
- ۱۰- تهیه و تدوین راهنمای راه اندازی گنجینه های آب به منظور ایجاد موزه ی آب در استان ها
- ۱۱- تهیه طرح ایجاد موزه آب در استان های کشور که در حال حاضر تعدادی از آنها احداث و راه اندازی و برخی دیگر در دست اقدام می باشد.
- ۱۲- اقدام و مشارکت در برگزاری همایش های مختلف مربوط به فرهنگ و تاریخ فنی مهندسی آب کشور
- ۱۳- تهیه و چاپ کتابهای مربوط به تاریخ فنی مهندسی سازه های آب و فرهنگ آب و آبیاری
- ۱۴- انجام کارهای تحقیقاتی پژوهشی از جمله تحلیل و تفسیر طومار آبیاری قرن هشتم هـ. ق شهر قزوین- استخراج آب های پنهانی
- ۱۵- تهیه و تولید چندین مجموعه تلویزیونی و بخش آنها از شبکه های مختلف سیمای جمهوری اسلامی ایران و شبکه بین المللی جام جم شامل:

- قدرت آب - ۱۳ قسمت ۳۰ دقیقه ای
- گوهران کویر - ۱۰ قسمت ۲۰ دقیقه ای
- سیمای پنهان آب - ۲۰ قسمت ۲۰ دقیقه ای
- گنجینه های پنهان آب/ فیلم ۳۰ دقیقه ای
- فیلم آب و تمدن به مدت ۳۰ دقیقه به دو زبان فارسی و انگلیسی
- تاریخ پیشینه ی آب در ۸ قسمت با همکاری شرکت آب و فاضلاب
- مشارکت در تهیه ی سریال آب ، خاک، تمدن به کارگردانی آقای فرهاد مهران فر با همکاری آب و فاضلاب کشور

۱۶- عضویت فعال در ایکوم ایران

- ۱۷- پیگیری و مشارکت در ثبت و مستندسازی تعدادی از سازه های مهم آب در فهرست آثار ملی کشور

الزامات قانونی

اهداف و وظایف مندرج در اساسنامه مؤسسه گنجینه ملی آب ایران

مصوب جلسه ۴۰۱ مورخ ۳۱/۴/۱۳۷۶ شورای انقلاب فرهنگی

ماده ۱- تعریف:

به منظور حفظ ارزش ها، فرهنگ و تمدن غنی و گرانبهای گذشتگان کشور و ارائه تلاش بی وقفه و خستگی ناپذیر آنان در استفاده هر چه مفیدتر از آب، این نعمت حیات بخش الهی مؤسسه ای تحت عنوان «گنجینه ملی آب ایران» که از این پس گنجینه نامیده می شود تحت نظارت وزارت نیرو تشکیل می شود.

ماده ۲- هدف :

معرفی و انتقال میراث ارزشمند گذشتگان در زمینه های آب به نسل حاضر و آیندگان علاوه بر اطلاع از علوم، فنون و تجربیات نیاکان این کشور و ارتقاء فرهنگ عمومی می تواند توصیه هایی درانجام بهتر طرح های عمرانی آب ارائه نموده و در حل مشکلات تأمین و نحوه بهره برداری از آن گام های مؤثری را بردارد. این گنجینه، آثار و ابنیه، تأسیسات، ابزار و وسایل، مدارک و مستندات آب را از دوران قدیم تا کنون شناسایی، بررسی، گردآوری، مرمت و بازسازی و نگهداری نموده و ضمن ارائه به همگان و ایجاد انگیزه ی تحقیق و تتبع به تهیه اطلاعاتی به منظور مطالعه، شناخت، تجزیه و تحلیل، آموزش و بهره گیری از این آثار پرداخته و در چارچوب این اساسنامه فعالیت می نماید.

ماده ۵- وظایف گنجینه :

جمع آوری، حفظ و نگهداری ابزار، اشیاء، آثار، طرح ها، اطلاعات و سوابق علمی، فرهنگی و تاریخی و آنچه که از پیشینیان درباره آب و استفاده از این ماده حیاتی به جای مانده است.

ارائه فعالیت ها و ارج نهادن به تلاش مردمی که در طول قرون و اعصار با روش ها و تدابیر هوشمندانه به حفظ و استفاده از آب و انرژی حاصله از آن کوشیده اند.

تلاش در جهت انتقال میراث گرانبهای گذشتگان به نسل فعلی و آینده در جهت پیشرفت جامعه.

ارتقاء آگاهی عمومی.

نمایش زیبایی های سمعی و بصری آب شامل جلوه های طبیعی، حالات و شکل های مختلف و همچنین ارائه انواع عملکردی آن.

ارائه فعالیت های ارزنده بعد از انقلاب اسلامی در زمینه تأمین آب.

معرفی فن آوری صنعت آب.

بهره گیری از امکانات و تجارب گنجینه های ملی آب سایر کشور ها.

فراهم نمودن امکانات لازم برای حضور در صحنه فعالیت های فوق در سطح ملی و بین المللی و مبادله اطلاعات علمی و فنی صنعت آب در زمینه های مورد نظر با کشورهای دیگر و مراکز علمی و تحقیقاتی جهان و همچنین سایر مواردی که در پیشبرد اهداف گنجینه مؤثر می باشد.

لذا وظایف گنجینه بدون اینکه منحصر به موارد زیر باشد عبارتند از:

الف) سطح ملی

۱. برنامه ریزی فعالیت های سالانه گنجینه.
۲. ایجاد گنجینه تحت عنوان گنجینه ملی آب ایران در تهران و ایجاد گنجینه های آب در شعب یا نمایندگی های سایر نقاط کشور.
۳. شناسایی، فهرست برداری و معرفی آثار قدیمی آب مانند قنوات، بند ها، آب انبار ها، آسیاب های آبی و سایر تأسیسات آبی که دارای ارزش تاریخی قابل ملاحظه ای می باشند.
۴. انجام پژوهش و تحقیقات کاربردی در متون تاریخی و مسائل فنی تأسیسات و ابنیه آبی قدیمی به منظور بازسازی آن ها.
۵. طراحی، احیاء و بازسازی ابنیه قدیمی و تاریخی ارزشمند منابع آب و آبرسانی کشور با هماهنگی سازمان ذی ربط جهت بهره برداری آبی و انرژی حاصل از آب آن ها.
۶. شناسایی، جمع آوری و عرضه اسناد و مدارک مربوط به فرهنگ و سنن جوامع مختلف ایرانی در ارتباط با تأمین و نحوه استفاده از آب.
۷. حفظ و حراست مستندات، ابزار و اشیای ارزشمند تاریخی مرتبط با آب و مرمت و نمایش آنها.
۸. برقراری ارتباط، هماهنگی و تبادل اطلاعات علمی و فرهنگی مربوط به آب با مؤسسات و نهادهای ذی ربط.
۹. شناسایی محققان و کارشناسان علاقه مند در زمینه های مختلف منابع تاریخی آب و فراهم نمودن تسهیلات لازم به منظور مطالعه و پژوهش در متون قدیمی و بهره گیری از نظریات و تجارب آنان در بازسازی آثار تاریخی آب کشور.
۱۰. تشویق و حمایت از پژوهش های مرتبط با کشف، شناسایی و ثبت آثار تاریخی و باستانی آب و فن آبیاری، کنترل سیلاب و غیره.
۱۱. ایجاد مراکز اسناد، بانک اطلاعات و کتابخانه مربوط به منابع تاریخی آب.

۱۲. برگزاری گردهمایی های مرتبط با گنجینه در سطح ملی و تهیه و تدوین، چاپ و انتشار مقالات علمی و فنی معتبر ارائه شده در اینگونه گردهمایی ها.

۱۳. برگزاری نمایشگاه های ادواری برای معرفی و نمایش تأسیسات آبی قدیمی و جدید در مناطق مختلف.

۱۴. ارائه نحوه استفاده از آب و منابع سطحی و زیرزمینی در گذشته به منظور ایجاد انگیزه عمومی در صرفه جویی آب.

۱۵. معرفی و نمایش پیشرفت فن آوری صنعت آب در عصر حاضر.

۱۶. تشکیل گروههای فنی و کاری تخصصی در زمینه های مختلف منابع آب از جهات تاریخی آب بنا بر ضرورت.

۱۷. شناسایی، بررسی و رسیدگی به ابنیه و تأسیسات قدیمی کشور که از انرژی آب و باد بهره برداری می کرده اند مانند آسیاب های آبی و بادی.

ب) سطح بین المللی

۱. معرفی گنجینه به کشورهای جهان

۲. ایجاد ارتباط و مبادله اطلاعات علمی و فنی مربوط به گنجینه با کشورهای منطقه به لحاظ وجود سوابق فرهنگی و تاریخی ایران و پراکندگی آثار، ابنیه و تأسیسات آبی ایران در این کشورها و همچنین سایر کشورهایی که در موارد مذکور غنی می باشند.

۳. برگزاری گردهمایی های منطقه ای و ارائه مقالات و متون علمی معتبر در زمینه آثار تاریخی آب کشورهای منطقه.

۴. برگزاری گردهمایی های بین المللی در مقاطع زمانی معین در یکی از کشورها که دارای آثار غنی آب می باشند و شرکت در این گردهمایی ها به منظور تبادل اطلاعات و تجربیات.

۵. برقراری ارتباط با مؤسسات و سازمان های بین المللی ذیربط به منظور تبادل اطلاعات علمی و فرهنگی.

۶. ایجاد هماهنگی با وزارتخانه های امور خارجه و فرهنگ و ارشاد اسلامی و ارتباط مستقیم و مستمر با نمایندگی های رسمی مربوطه در خارج از کشور به منظور تحقق اهداف گنجینه در سطح بین الملل.

ماده ۸ قانون مدیریت خدمات کشوری

بند ط - حفظ محیط زیست و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی

راهبردهای توسعه بلند مدت منابع آب کشور

مصوبه هیئت محترم وزیران

۴۴۷۱۲/ت ۲۷۴۴۳ هـ

۸۲/۸/۱۱

بند ۱۷

حفظ و احیاء و بهره برداری پایدار از سازه های تاریخی آبی در تهیه و تدوین برنامه های آب کشور موردتوجه قرار گیرد.

بند ۷

با توجه به نقش آب در توسعه ملی و ارزش اقتصادی آن در بازارهای منطقه با لحاظ منافع ملی و بر اساس طرح جامع آب کشور، مبادله آب با کشورهای همجوار با رعایت توجیحات فنی، اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی در برنامه های توسعه لحاظ گردد.

بند ۸

در تهیه طرح های توسعه کالبدی و آمایش سرزمین، محدودیت منابع آب کشور از نظر کمی و کیفی و توزیع مکانی و زمانی آن به لحاظ هزینه فرصت و ارزش ذاتی آب مورد توجه و عمل قرار گرفته و برنامه های توسعه بخش های آب و کشاورزی، صنعت و معدن، انرژی، عمران شهرها و روستاها و سایر بخش ها در هر یک از حوضه های آبریز با رعایت ظرفیت تحمل آن ها تهیه و به اجرا درآید.

بند ۱۱

در برنامه های توسعه استانی، حوضه های آبریز به عنوان قلمرو مؤثر در توسعه اقتصادی و اجتماعی استان مورد توجه قرار گیرد.

بند ۱۰

ساختار مدیریت آب کشور در جهت تمرکز زدایی در اجرا و بهره برداری با افزایش نقش مشارکت مردم و سازمان های محلی و جامع نگری در چرخه آب و با ملحوظ نمودن حوضه های آبریز به عنوان واحدهای طبیعی مدیریت آب و واحدهای استانی برای عملیات اجرایی و مشارکت بهره برداران، با رعایت قوانین و مقررات بهبود یافته و اصلاح گردد.

بند ۱۵

مهار آب های خروجی، استفاده از آب های مشترک و ساماندهی رودخانه های مرزی با رعایت جنبه های اقتصادی و زیست محیطی تحقق یابد.

راهبردهای بخش آب وزارت نیرو

بند ۳۸

حفظ، احیاء و بهره برداری پایدار از سازه های تاریخی آبی

قوانین برنامه پنج ساله دوم، سوم، چهارم و پنجم توسعه

ماده ۱۱۴ برنامه چهارم

دولت موظف است به منظور اهتمام ملی در شناسایی، پژوهش، مرمت، احیاء، بهره برداری و معرفی میراث فرهنگی کشور و ارتقاء توان گردشگری، تولید ثروت و اشتغالزایی و مبادلات فرهنگی در کشور اقدامات زیر را در طول برنامه چهارم به انجام برساند:

ب. ایجاد و توسعه موزه های پژوهشی - تخصصی وابسته به دستگاه های اجرایی.

ج. شناسایی و مستندسازی آثار تاریخی - فرهنگی در محدوده جغرافیایی اجرای طرح، توسط دستگاه مجری با نظارت و تأیید سازمان میراث فرهنگی و گردشگری.

د. شناسایی و حمایت از آثار فرهنگی - تاریخی حوزه فرهنگی ایران موجود در کشورهای همسایه و منطقه به عنوان میراث فرهنگی مشترک.

ماده ۱۰۴:

ی: به دولت اجازه داده می شود تا نیم درصد (۱۵٪) از اعتبارات دستگاه های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون را با پیشنهاد رئیس دستگاه مربوطه برای انجام امور فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی جهت ترویج فضایل اخلاقی و معارف اسلامی کارکنان خود هزینه نماید.

خط مشی و سیاست ها

- مسئولیت حفظ، احیاء و بهره برداری آثار و سازه های تاریخی آب کشور به عنوان میراث فرهنگی آبی به عنوان امری حاکمیتی.
- برنامه ریزی و اقدام به منظور تهیه، تدوین و درج وظایف مربوط به حفظ، احیاء و بهره برداری پایدار از سازه های تاریخی آبی در برنامه جامع آب کشور.
- ترویج و توسعه گردشگری در کنار تأسیسات آبی قدیم و جدید (اکوتوریسم آبی) و بهره گرفتن از آب به عنوان یک کالای اقتصادی و عاملی مهم در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور.
- ثبت و مستند سازی آثار در ردیف آثار ملی و جهانی به منظور حفظ، احیاء و بهره برداری این آثار علی الخصوص استفاده از آب های مشترک در جهت حل مناقشات آبی با کشورهای همسایه از دیدگاه حقآبه بی بر روی رودخانه های مرزی کشور.
- انتقال دانش پیشینیان در امر مهندسی آب در بخش های آب، آبفا و آبغار و انطباق آن با علم روز با محوریت مدیریت دانش در عرصه های مهندسی آب کشور.
- تحقیق و پژوهش بر روی آثار و سوابق فنی مهندسی تاریخ آب کشور.
- ساخت موزه های آب در مراکز استان ها، برخی از شهرهای بزرگ و در کنار سدهای قدیم و جدید به منظور معرفی تاریخ مهندسی آب و ثبت و مستندسازی دستاوردها و پیشرفت های شگرف ایران بعد از انقلاب اسلامی در زمینه ی مهندسی آب کشور در بخش های آب و آبفا.
- فرهنگ سازی با تکیه بر سابقه ی غنی تاریخ مهندسی آب کشور در هر یک از مناطق به عنوان یکی از شالوده های مهم، جهت تقویت ساختار مدیریت آب کشور به منظور تمرکز زدایی در امور اجرا و بهره برداری در راستای جلب مشارکت بخش خصوصی.
- جمع آوری، حفظ و نگهداری ابزار، اشیاء، آثار، طرح ها، اطلاعات و سوابق علمی، فرهنگی و تاریخی آب.

تکالیف

۱. ایجاد موزه های آب در سراسر کشور
- ۱-۱ طراحی و ساخت موزه ی ملی آب ایران در تهران
- ۲-۱ طراحی و ساخت موزه های آب استانی
- ۳-۱ ایجاد موزه در کنار سدها
۱۲. کوتور یسم آبی (گردشگری در کنار تأسیسات آبی قدیم و جدید شامل سدها، رودخانه ها، تالاب ها و سازه های تاریخی آبی از جمله سد، بند، پل بند، آب انبار، یخچال، قنات و...)...
۳. مطالعه و شناسایی سازه های تاریخی آب کشور
- ۳-۱ تهیه بانک جامع اطلاعات سازه های تاریخی آب کشور
- ۳-۲ تهیه دایره المعارف سازه های تاریخی آب کشور
- ۳-۳ تهیه اطلس سازه های تاریخی آب به تفکیک هر استان
۴. حفظ، مرمت و احیاء و بهره برداری پایدار از سازه های تاریخی آب کشور
۵. پژوهش و تحقیقات کاربردی بر روی آثار و سازه های تاریخی آب کشور
- ۵-۱ تهیه دانشنامه سازه های تاریخی آب
- ۵-۲ تهیه دستورالعمل، ضوابط، استاندارد و نشریه های تخصصی سازه های تاریخی آب کشور
- ۵-۳ انتقال دانش فنی پیشینیان در امر مهندسی آب در بخش های آب، آبفا و آبفار و انطباق آن با علم روز و با محوریت مدیریت دانش در عرصه های مهندسی آب کشور
۶. ثبت و مستند سازی سازه های تاریخی آب کشور در ردیف آثار ملی و جهانی
۷. معرفی آثار و سوابق تاریخ مهندسی آب به کشورهای جهان

قابلیت های مؤسسه

۱. مطالعه و پژوهش بر روی سوابق تاریخ فنی مهندسی آب کشور خاصه در امر مدیریت سنتی آب در گذشته و مدیریت منابع آبی در حال حاضر در بخش آب و آبفا و آبفار با محوریت دانش فنی و مدیریت بر روی این اطلاعات ارزشمند و معرفی و انتقال آن به نسل حاضر و آینده.

۲. درآمدزایی از طریق:

۲-۱ فروش بلیط موزه های تخصصی در مراکز استان ها و در کنار سدها.

۲-۲ گردشگری در کنار تأسیسات آبی قدیم و جدید (اکوتوریسم آبی).

۲-۳ فروش و عرضه ی تولیدات علمی، فرهنگی و پژوهشی در مراکز ایجاد شده.

۲-۴ کسب درآمد از طریق مشارکت بخش خصوصی در ارتباط با فعالیت های فرهنگی و آموزشی موزه های آب سراسر کشور.

۲-۵ کسب درآمد ناشی از ارائه خدمات مشاوره ای، فنی و آموزشی.

۲-۶ اخذ کمک های مالی و تجهیزاتی از بخش دولتی و خصوصی.

۳. استفاده از تجربیات موزه های آب در سایر کشورهای دنیا از جمله روسیه، ژاپن، هلند، آمریکا، اسپانیا و ... و معرفی آنها به صورت نرم افزاری و مبادله اطلاعات.

۴. کمک به حل مناقشات احتمالی بر روی رودخانه های مرزی کشور با استناد به اسناد و سوابق تاریخی حقایق آنها.

۵. ثبت، مستندسازی و معرفی دستاوردهای شگرف مهندسی آب بعد از انقلاب اسلامی در صنعت مهندسی آب کشور در حوزه های مختلف تأمین، انتقال، توزیع، مدیریت منابع آب، شرب، صنعت، کشاورزی و ...

۶. طبق تعریف آثار آبی جدید با گذشت یکصد سال از ساخت آنها آثار تاریخی محسوب شده؛ لذا به لحاظ جلوگیری از مداخله سایر نهادها از جمله میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری مؤسسه گنجینه ملی آب ایران به عنوان متولی امر با برنامه ریزی های لازم نسبت به حفظ، نگهداری و در صورت لزوم مرمت آن ها اقدام خواهد نمود.

فعالیت ها

فعالیت های اجرایی

۱) طرح ایجاد موزه آب شامل دو پروژه؛ موزه ملی آب ایران واقع در پارک پردیسان تهران که هم اکنون نیز در دست اقدام می باشد و موزه آب سعدآباد که مرمت و بازسازی شده و هم اکنون در حال بهره برداری می باشد.

۲) طرح مطالعه، مرمت و بازسازی سازه های تاریخی آب کشور شامل: ۱) مطالعه، مرمت و بازسازی سدهای تاریخی کشور شامل پروژه های سد عباس آباد بهشهر استان مازندران، بند بهمن استان فارس، سد گلستان مشهد استان خراسان رضوی، سد کلات نادر استان خراسان رضوی، بند جندیچ استان اصفهان، بند مروان استان اصفهان، بند شانزده ده استان اصفهان، پل- بند شادروان استان خوزستان، بند میزان استان خوزستان، بند گرگر استان خوزستان، بند اخلمد استان خراسان رضوی، پل بند لشکر استان خوزستان، ۲) مطالعه، مرمت و بازسازی آب انبارها، آسیاب ها، شبکه های آبیاری سنتی و ... شامل پروژه های تونل بلیتی شوستر استان خوزستان، سازه های تاریخی آبی شوستر شامل آبشار و آسیاب های آبی استان خوزستان، کانال گرگر استان خوزستان، شبکه آبرسانی و دفع فاضلاب تخت جمشید استان فارس، مادی های زاینده رود استان اصفهان.

۳) همکاری با شرکت آب و فاضلاب قزوین جهت ایجاد و راه اندازی موزه آب در آب انبار سردار قزوین.

۴) اقدام به راه اندازی شعبات مؤسسه در شرکت های آب منطقه ای استان ها.

۵) بررسی و احداث موزه آب در مجاورت سدهای تاریخی مورد مطالعه.

۶) پیشنهاد تاسیس مرکز بین المللی قنات.

فعالیت های مربوطه جهت برنامه ریزی و راه اندازی مؤسسه گنجینه ملی آب ایران

(۱) جمع آوری، بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات در مورد نحوه مدیریت، سازماندهی، شرح وظایف مؤسسه گنجینه ملی آب ایران و هماهنگی با مدیران و کارشناسان خبره آب در تهیه پیش نویس اساسنامه مؤسسه گنجینه ملی آب ایران که شامل اهداف، وظایف و ارکان مؤسسه می باشد.

(۲) تهیه اساسنامه مؤسسه و تصویب آن در شورای عالی انقلاب فرهنگی.

(۳) برقراری ارتباط و هماهنگی با سازمان های آب منطقه ای و تشکیل جلسه با مدیران و کارشناسان سازمان میراث فرهنگی، اداره کل موزه ها و سازمان های ذیربط در گام نخست و عزیمت به استانهای مختلف و تشکیل جلسات با افراد مرتبط به منظور توجیه فعالیت های موزه ملی آب ایران در گام بعدی و بازدید و دریافت اطلاعات راجع به آثار تاریخی موجود در استان های مختلف در جهت تشکیل موزه های آب.

فعالیت های پژوهشی.

- ۱) انجام تحقیقات و تهیه گزارش پژوهشی تحت عنوان "روش های سنتی تامین آب، تنگناها و امکانات بهره برداری منابع آب و نقش آن در توسعه روستای شهرستان تفرش".
- ۲) همکاری با معاونت پژوهشی سازمان مدیریت منابع آب جهت انجام پژوهش و تحقیقات بر روی آثار تاریخی آب کشور توسط اساتید و محققین.
- ۳) مطالعه و تهیه گزارش پژوهشی و تحقیقاتی پیرامون نسخه خطی منحصر به فرد رساله حفر قنوات.
- ۴) مطالعه و تهیه گزارش پژوهشی و تحقیقاتی دانشنامه آب و آب شناسی در قرآن کریم.
- ۵) تهیه فرم های مقدماتی آثار تاریخی آب و ارسال آن ها به گنجینه های آب مناطق.
- ۶) مطالعه و تحقیق بر روی فرهنگ غنی آب و آبیاری و سیستم های آبیاری سنتی در مناطق مختلف.
- ۷) انجام کار پژوهشی تحلیلی و تفسیری از کتاب استخراج آب های پنهانی نوشته ابوحاسب محمدبن الکرچی.
- ۸) حمایت از چندین پایان نامه کارشناسی ارشد در زمینه های مختلف مرتبط.

فعالیت های آموزشی و رایانه ای

- ۱ (تهیه جزوه آموزشی راهنمای ایجاد گنجینه آب.
- ۲) تهیه جزوه های آموزشی موزه تحت عنوان "مدیریت موزه، کارکنان موزه و ...".
- ۳) برگزاری سخنرانی های علمی و پژوهشی توسط اساتید و محققین.
- ۴) سایت رایانه ای و راه اندازی شبکه محلی موزه.
- ۵) ایجاد وب سایت برای مؤسسه گنجینه ملی آب ایران.
- ۶) تهیه نرم افزار صوتی و تصویری تحت عنوان "شگفتی های قنات".
- ۷) تهیه نرم افزار مربوط به پرسشنامه های آثار تاریخی صنعت آب.
- ۸) برگزاری کارگاه آموزشی برای مدیران گنجینه های آب کشور در استان های مختلف.
- ۹) تهیه نرم افزار ابنیه های تاریخی صنعت آب ایران.
- ۱۰) تهیه تعدادی از کتب و نشریات مربوطه و تشکیل آرشیو کتب تخصصی و علمی.
- ۱۱) تهیه مقالات پژوهشی پیرامون آثار تاریخی آب کشور.
- ۱۲) تهیه لوح فشرده (CD) آشنایی با مؤسسه و اهم فعالیت های آن.
- ۱۳) تهیه لوح فشرده (CD) به مناسبت شروع به کار رسمی مرکز مدیریت منطقه ای آب شهری (RCUWM).
- ۱۴) تهیه لوح فشرده (CD) تمدن آبی خوزستان به زبان انگلیسی به مناسبت همایش پیشینه آب و آبیاری در خوزستان.
- ۱۵) تهیه انیمیشن کامپیوتری آرم مؤسسه گنجینه ملی آب ایران.
- ۱۶) برنامه نویسی و تهیه بانک اطلاعاتی مربوط به اطلاعات نامه ها و ارسال و مراسلات.
- ۱۷) برنامه نویسی و تهیه بانک اطلاعاتی مربوط به اطلاعات ابنیه تاریخی صنعت آب ایران.
- ۱۸) برنامه نویسی و تهیه بانک اطلاعاتی مربوط به اطلاعات اعضای کمیته ملی ایکوم ایران.
- ۱۹) شرکت در دوره آموزشی کنترل پروژه در مرکز آموزش مدیریت وزارت نیرو در کرج.

پژوهش در آثار و اشیاءموزه ای ۳

۲۰) شرکت کارکنان مؤسسه در دوره های آموزشی از قبیل: مهارت های کامپیوتر، دوره اصول و فنون مذاکره، مدیریت پروژه، دوره اصول ارتباطات، خلاقیت و کار گروهی و

فعالیت های جاری

(۱) ایجاد آرشیو غنی کتاب و مجلات مورد نیاز از طریق تهیه و خرید کتب و انتشارات مربوط به آثار تاریخی آب کشور.

(۲) ایجاد بانک اطلاعاتی از طریق تهیه و تنظیم فرم های شناسنامه ای از آثار مختلف تاریخی آب کشور.

فعالیت های ملی

(همکاری با سازمان میراث فرهنگی و مجموعه های ذیربط جهت پیگیری و ثبت آثار تاریخی آب در فهرست آثار ملی کشور.

(۲) مشارکت فعال در کمیته ملی ایکوم ایران.

(۳) برقراری ارتباط و برگزاری جلساتی مکرر با مراکز فرهنگی مختلف از قبیل دانشگاه صنعت آب و برق شهید عباسپور، دانشگاه تهران، گروه معماری دانشگاه شهید بهشتی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده معماری دانشگاه آزاد اسلامی، کمیسیون ملی یونسکو و تهیه و تنظیم موافقتنامه هایی در زمینه های مرتبط با وظایف و اهداف مندرج در اساسنامه به منظور تقویت بخش مطالعاتی و اطلاعاتی مؤسسه.

(۴) ثبت تعدادی از ابنیه های تاریخی آب در فهرست آثار ملی کشور با هماهنگی سازمان میراث فرهنگی کشور به کوشش مدیران گنجینه های آب در آذربایجان و خراسان.....

(۵) مطالعه و بررسی در مورد سازه های تاریخی آب در تمام استان ها.

(۶) تهیه گزارش اکوتوریسم در کنار سدها.

(۷) همکاری و هماهنگی با گروه تاریخ کمیته ملی آبیاری و زهکشی، عضویت در گروه مذکور و انجام فعالیت های مرتبط.

(۸) فعالیت در ستاد فرهنگی امور آب سازمان مدیریت منابع آب ایران.

(۹) همکاری و مشارکت با نهادهای آموزشی و تخصصی به منظور بازدید دانش آموزان و دانشجویان و متخصصین از گنجینه آب سعد آباد.

(۱۰) راه اندازی کمیته های حفظ و احیاء آثار تاریخی آب در سازمان های آب منطقه ای جهت نظارت و پیگیری وظایف مؤسسه در سطح منطقه.

(۱۱) عضویت فعال در شورای فرهنگی امور آب و مشارکت در اجرای برنامه های شورا.

(۱۲) نمایندگی وزارت نیرو در کمیته فنی شورای عالی شهرسازی و معماری برای حضور مستمر در جلسات، بررسی، اظهار نظر و تصمیم گیری کارشناسی راجع به طرح های توسعه و عمران مناطق، نواحی و شهرهای کشور به مدت ۱۰ سال.

(۱۳) تهیه گزارش مربوط به طرح مطالعاتی، بازسازی و احیاء آسیاب های آبی شوشتر.

فعالیت های بین المللی

(عضویت مداوم و مستمر در سازمان ها و نهادهای بین المللی مرتبط از جمله بخش تاریخ آب یونسکو، کمیته ملی موزه ها (I.C.O.M)، کمیته ملی ابرار و اشیاء تاریخی (I.C.R.O.M)، کمیته ملی بناهای تاریخی (I.C.O.M.O.S) و کمیته بین المللی تاریخ آب (I.W.H.A).

۲) شناسایی موزه های آب در کشورهای جهان و استخراج کامل اطلاعات آنها در زمینه های نمایشی، آموزشی، پژوهشی و تشکیلاتی موزه ها.

۳) شناسایی سازمان ها، مؤسسات و مراکز پژوهشی فعال در زمینه تاریخی آب، آبرسانی، سازه های قدیم آب و فرهنگ و رفتار ملل جهان با آب.

۴) شناسایی شخصیت های علمی در سطح جهان و هماهنگی جهت ارتباط علمی مستمر با آن ها.

۵) شناسایی و استخراج اطلاعات مورد نیاز از سوابق انتشاراتی ایکوم در ارتباط با فعالیت مؤسسه گنجینه ملی آب ایران.

۶) شناسایی مراجع و سازمان های بین المللی، گردهمایی ها و همایش های بین المللی ذیربط و استخراج اطلاعات لازم به منظور زمینه سازی حضور مؤسسه در آن مجامع.

۷) برقراری ارتباط و حضور در مجامع بین المللی به منظور معرفی تاریخ تمدن آبی کشور.

۸) برقراری ارتباط و شناسایی آثار تاریخی و سنتی آب ایران در کشورهای منطقه (حوزه تاریخی و فرهنگی ایران).

۹) حضور فعال در بیستمین اجلاس شورای بین المللی موزه ها (ICOM) در بارسلونا در سال ۱۳۸۰.

۱۰) حضور فعال در پنجاه و یکمین اجلاس بین المللی آبیاری و زهکشی و گروه کاری تاریخ و نمایش فیلم آب و تمدن در اجلاس مذکور در سئول - کره جنوبی.

۱۱) معرفی و شناسایی موزه های جهان با گرایش موضوع آب و آبیاری از قبیل: موزه دریایی کوچک در کشور استرالیا، موزه آب لندن، موزه آب دانوب در مجارستان، موزه آب دانمارک و هلند، موزه های Ampqua و Senecea در آمریکا، موزه آب لیسبون پرتغال، موزه صنعت آسیاب و آسیاب آبی در انگلستان.

۱۲) شرکت در اجلاس جهانی آب در کشور ترکیه.

۱۳) عضو هیئت اجرایی کمیته بین المللی مدیریت موزه ها (Intercom)، معاون هیئت اجرایی کمیته ملی موزه های ایران (ICOM)، عضویت در هیئت اجرایی برگزاری همایش در شیراز - ایران (ASPAC).

۱۴) شرکت در کنفرانس بین المللی ۲۰۰۷ در وین - اطریش.

۱۵) مکاتبه با شهرداری استانبول- ترکیه در مورد همکاری در احداث موزه آب و پروژه های مشابه در استانبول.

۱۶) مکاتبه با مسئولین امر در کشور الجزیره در جهت اهداف موزه آب و همکاری در پروژه های مرتبط با تجربیات موسسه گنجینه ملی آب ایران.

فعالیت های رسانه ای و مطبوعاتی

- ۱) تهیه و پخش سریال سیمای پنهان آب در بیست قسمت از شبکه دو سیما یا پشتیبانی سازمان مدیریت منابع آب ایران.
- ۲) اقدام به تهیه فیلم آب و تمدن.
- ۳) ساخت فیلم معرفی و افتتاح گنجینه آب سعدآباد به دو زبان فارسی و انگلیسی.
- ۴) تهیه گزارش خبری جهت رسانه های عمومی و صدا و سیما کشور.
- ۵) همکاری با جراید و مطبوعات به منظور چاپ اخبار مرتبط با آثار تاریخ آب.
- ۶) تهیه و پخش گزارش های مختلف از مؤسسه و گنجینه آب سعدآباد در شبکه های گوناگون صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- ۷) تهیه فیلم از آثار و ابنیه قدیمی آب کشور و پخش آن از شبکه ۲ سیما.
- ۸) تهیه و پخش سریال تلویزیونی «گوهران کویر» به دو زبان انگلیسی و فارسی با مشارکت شبکه چهارم سیما به منظور ثبت و مستند سازی اطلاعات و سوابق پیش کسوتان سنتی آب در مناطق مختلف.
- ۹) تهیه فیلم مستند دومین همایش بین المللی قنات در کرمان.
- ۱۰) تهیه فیلم مستند اجلاس جهانی سدهای بزرگ در تهران.
- ۱۱) تهیه فیلم به مناسبت روز جهانی آب به دو زبان انگلیسی و فارسی.
- ۱۲) تهیه و ارسال فیلم تحت عنوان « آب و زمین، راز آفرینش » به منظور شرکت در سومین رویداد فیلم و آب در ماری فرانسه.

انتشارات

- استخراج آبهای پنهانی
- انسان و آب در ایران
- آب و آبشناسی در ادب پارسی
- تمنای باران
- چاره آب در تاریخ فارس (جلد یکم)
- چاره آب در تاریخ فارس (جلد دوم)
- چیکه چیکه نقاشی
- دانشنامه آب و آبشناسی در فقه اسلامی
- دانشنامه آب و آبشناسی در قرآن کریم
- دردونه و آب
- رساله حفر قنوات
- روزی روزگاری آب (کتاب اول)
- روزی روزگاری آب (کتاب دوم)
- روزی روزگاری آب (کتاب سوم)
- سد زیرزمینی قنات وزوان - میمه اصفهان
- گاوچاههای فارس باتکیه بر گاوچاههای جهرم
- نظام های تقسیم آب در ایران

برگزاری و مشارکت در همایش های مرتبط داخل کشور

- (۱) برگزاری همایش بین المللی قنات در ایران با همکاری یونسکو با داشتن مسئولیت دبیری همایش.
- (۲) همکاری و مشارکت در برگزاری همایش یک روزه آثار تاریخی آب هرمزگان در بندر عباس.
- (۳) برگزاری مکرر گردهم آیی مدیران گنجینه های آب کشور در مراکز استان ها.
- (۴) همکاری و شرکت در هفتمین کنفرانس دانشجویی عمران کشور.
- (۵) شرکت در اجلاس سالانه گروه کاری تاریخ کمیسیون بین المللی آبیاری و زهکشی.
- (۶) شرکت در هشتمین همایش بین المللی سطوح آبیگر باران در مرکز همایش های بین المللی صدا و سیمای تهران.
- (۷) برگزاری همایشی تحت عنوان مسائل فرهنگی و مردم شناسی و تاریخی آب کشور.
- (۸) شرکت در سمینارها و گردهم آیی های مرتبط و ارائه مقالات در زمینه پیشینه آب.
- (۹) برگزاری سخنرانی های علمی و تخصصی.
- (۱۰) نظارت و پیگیری جهت برگزاری کارگاه های آموزشی و همایش های آثار تاریخی آب کشور.
- (۱۱) مسئولیت برگزاری نشست همزمان با دومین کنفرانس "مدیریت آب و فاضلاب کشور در کشورهای آسیایی" و برپایی غرفه گنجینه ملی آب ایران در همایش مذکور.
- (۱۲) برگزاری همایش یک روزه کارگاه مسائل فنی- مهندسی سازه های تاریخی آب کشور.
- (۱۳) نظارت بر برگزاری همایش تاریخ و باستان شناسی آب در استان آذربایجان غربی در مهر ماه ۱۳۸۰.
- (۱۴) برگزاری همایش پیشینه آب و آبیاری در استان خوزستان، با حمایت سازمان آب و برق خوزستان، توسط گنجینه آب سازمان آب و برق خوزستان.
- (۱۵) مشارکت فعال در برگزاری دومین همایش آب و فرهنگ در اصفهان و عضویت در هیئت اجرایی و علمی آن.
- (۱۶) همکاری با گروه باستان شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران در برگزاری همایش نیایش آب و آئین های مقدس آن.
- (۱۷) برگزاری نشست یک روزه آب در بناهای تاریخی به همراه روابط عمومی سازمان مدیریت منابع آب ایران.
- (۱۸) مشارکت در برگزاری همایش ملی آب و فرهنگ در آذرماه ۱۳۸۵ و سایر همایش های مرتبط.

- ۱۹) همکاری و شرکت در همایش بین المللی کمیته ملی آبیاری و زهکشی.
- ۲۰) عضو هیئت اجرایی در همایش بین المللی دانش سنتی مدیریت منابع آب در شهر یزد (۴-۲ اسفند ۱۳۹۰).
- ۲۱) برگزاری همایش بین المللی انسان و آب در ایران با مشارکت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع دستی کشور، سازمان آب منطقه ای مازندران و گلستان و سایر سازمان های ذی ربط.
- ۲۲) تهیه مقاله مراسم باران خواهی در ایران و ارائه آن در سومین گردهم آبی مدیران گنجینه های آب در تبریز.
- ۲۳) دعوت از اساتید و محققان برجسته و تهیه مقاله های پژوهشی مرتبط جهت ارائه در کارگاه های آموزشی و همایش های آثار تاریخی آب کشور از قبیل: آب و تمدن از دکتر علی اکبر سرفراز (استاد دانشگاه تهران)، تمدن کاریزان ایران از دکتر محمد جواد صفی نژاد (استاد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران)، تکنولوژی ساخت قنات از مهندس مالکی شریف (کارشناس ارشدسازمان آب و فاضلاب کشور)، سازه های هیدرولیکی ایران، فن آوری، مرمت و بهره برداری از دکتر حبیب الله بیات (استاد دانشگاه).
- ۲۴) تهیه مقالات پژوهشی پیرامون آثار تاریخی آب کشور با موضوعات مختلف مانند: مروری بر وضعیت منابع آبی و ضرورت مطالعه آثار تاریخی آب کشور، ضرورت توجه به سدهای باستانی در توسعه منابع آبی جدید شهری و ...
- ۲۵) ارائه مقاله با عنوان «ضرورت توجه به سازه های تاریخی آب کشور در توسعه منابع آبی جدید» در همایش آب، شهر و تمدن و ایراد سخنرانی در همایش مذکور.
- ۲۶) ارائه مقاله به همایش ملی قنات گناباد و انجام همکاری و هماهنگی های لازم با دبیرخانه همایش مذکور.
- ۲۷) تهیه و ترجمه مقاله "تاریخچه لوله کشی در جهان".
- ۲۸) تهیه و ترجمه مقاله "تاریخچه لوله کشی در بیت المقدس".
- ۲۹) تهیه و ترجمه مقاله "تاریخچه میراث لوله کشی روم و انگلستان".
- ۳۰) تهیه و ترجمه مقاله "مدیریت منابع آبی شوشتر در عهد ساسانی" برای کنگره بین المللی آبیاری و زهکشی ۲۰۰۲ مونترال کانادا.
- ۳۱) ارائه مقاله تحت عنوان "قنات در کنفرانس تاریخی آب IWHA در مصر.
- ۳۲) مشارکت فعال در برگزاری اجلاس آسیا-اقیانوسیه شورای بین المللی موزه ها (ASPAC) در اسفند ماه ۱۳۸۵.
- ۳۳) تهیه آئین نامه اجرایی آسیا-اقیانوسیه (ASPAC) و ترجمه آن جهت بررسی و تأیید در اجلاس برگزارشده در شیراز.

۳۴) ارائه مقاله در رابطه با سازه های تاریخی شوستر در کنگره بین المللی آبیاری و زهکشی مونترال کانادا و چاپ آن در مجموعه مقالات مذکور.

۳۵) ارسال مقاله به کنگره قاهره.

۳۶) شرکت در پنجاه و چهارمین اجلاس بین المللی آبیاری و زهکشی در کشور فرانسه و تهیه و تنظیم مقاله جهت ارائه در کنفرانس مذکور.

۳۷) تهیه و ترجمه مقاله «قنات یا کاریز، دانش بومی ایرانیان در استحصال آب از منابع آبی زیرزمینی» و ارائه به همایش بین المللی کنفرانس تاریخ آب در مصر و چاپ آن در مجموعه مقالات کنفرانس مذکور.

فعالیت های نمایشگاهی

- (۱) شرکت در اولین نمایشگاه بین المللی صنعت آب و فاضلاب در تهران و دریافت تندیس غرفه برتر.
- (۲) برگزاری نمایشگاه آثار نقاشی کودکان و مسابقه نقاشی در روز جهانی کودک در گنجینه آب سعدآباد.
- (۳) برگزاری نمایشگاهی از آثار نقاشی کودکان با موضوع آب و مسابقه نقاشی و اجرای نمایش عروسکی و نمایشگاه پوستهای روز جهانی آب در هفته میراث فرهنگی و روز جهانی موزه در گنجینه آب سعدآباد.
- (۴) برگزاری نمایشگاهی از سازه های آبی قدیمی در جنب سمینارهای برگزار شده در شرکت آب منطقه ای خراسان
- (۵) تشکیل غرفه موزه ملی آب ایران در نمایشگاه صنعت آب ایران.
- (۶) اجرای نمایش عروسکی صرفه جویی آب در گنجینه آب سعدآباد به مناسبت روز جهانی کودک.
- (۷) شرکت در دومین و چهارمین نمایشگاه صنعت آب و راه اندازی غرفه موزه آب در نمایشگاه بین المللی تهران و چاپ بروشور موزه با تیراژ ۲۰۰۰ عدد جهت عرضه در نمایشگاه.
- (۸) حضور در نمایشگاه مرکز مدیریت بین المللی آب شهری (RCUWM) و برپایی غرفه از سوابق مهندسی آب و فاضلاب کشور و معرفی اشیاء و ادوات مربوط به آب در کنار تابلوهای نفیس.
- (۹) شرکت در نمایشگاه دستاوردهای سی سال انقلاب در دهه فجر ۱۳۸۷.
- (۱۰) برپایی غرفه و نمایشگاه عکس و انتشارات مؤسسه در حوزه ستادی وزارت نیرو.
- (۱۱) برپایی غرفه و نمایشگاه عکس و انتشارات مؤسسه در سازمان مدیریت منابع آب کشور.
- (۱۲) برپایی نمایشگاه عکس و تابلو از آثار تاریخی آب کشور در گنجینه آب سعدآباد.
- (۱۳) برپایی غرفه کتاب، عکس، نقاشی در محل نمایشگاه اولین جشنواره صنعت آب و برق وزارت نیرو.

برقراری ارتباط و هماهنگی با سازمان ها و مؤسسات علمی - فرهنگی مرتبط

(۱) برنامه ریزی و اقدام در مناسبت های مختلف مانند دهه فجر، روز جهانی آب، هفته میراث فرهنگی، هفته دولت، روز جهانی کودک، ماه مبارک رمضان و

(۲) نظارت مستمر بر روی موزه های آب سراسر کشور.

(۳) عضویت موسسه در کمیته تخصصی آموزش و آگاهی عمومی در کمیته ملی سدهای بزرگ ایران و فعالیت مستمر در کمیته مذکور.

مراحل راه اندازی گنجینه آب در پارک پردیسان تهران

نقش موزه در فرهنگ هر جامعه چه از نظر آموزش و پرورش و چه از نظر جلب توریست از اهمیت خاصی برخوردار می باشد. بخصوص در کشور ایران با داشتن قدمت تاریخی بسیار طولانی این کمبود همیشه احساس می گردد. از آنجائیکه کلیه زمینه های علمی و پژوهشی از دیرباز بصورت تخصصی در آمده است، وزارت نیرو در راستای این هدف مهم و به منظور به نمایش گذاشتن آثار تاریخی آب و تجارب ارزنده پیشینیان این کشور در صنعت آب و دستاوردهای آنها در استفاده بهینه از آب با توجه به کمبود و نبود آن در سرزمینی که نسبتاً خشک می باشد، همت به تاسیس موسسه گنجینه ملی آب نموده و این موسسه تحت عنوان طرح ایجاد موزه آب اقدام به ایجاد موزه آب در مقیاس کوچک در سعادتآباد و ایجاد موزه وسیعتری با ویژگیهای جهانی در پارک پردیسان نموده است.

بصورتیکه پس از جلسات متعدد و مذاکرات بسیار طولانی در تاریخ ۲۷/۶/۷۳ موافقت نامه لازم بین سازمان حفاظت از محیط زیست و وزارت نیرو در مورد ایجاد موزه ملی آب ایران در پارک پردیسان در زمینی به مساحت ۶ هکتار و به ابعاد ۴۰۰×۱۵۰ مترمربع امضاء گردید.

پس از امضاء قرارداد بعلت وجود مشکلاتی در زمین تخصیص یافته و تبعات بعدی آن محل احداث موزه در پارک پردیسان چندین بار تغییر یافت که در نهایت زمین اختصاص یافته دارای مساحتی معادل ۴ هکتار گردید. در اواسط سال ۱۳۷۸ پس از جابجایی محل موزه مذاکرات مقدماتی با مرکز تحقیقات آب جهت طراحی و ساخت مدل‌های هیدرولیکی قدیم و جدید آب صورت گرفت که نهایتاً منجر به امضاء قراردادی به مبلغ ۳۹۵۰ میلیون ریال گردید.

که از این بابت تا آخر سال ۱۳۸۰ مبلغ ۹۸۷/۵ میلیون ریال پرداخت شده است. از آنجائیکه زمین واگذاری حدود ۴ هکتار بود، در جلسه مورخ ۲۰/۱۱/۷۸ بنا به پیشنهاد مهندسین مشاور اقلیم آراء (مشاور طرح جامع پارک پردیسان) و به لحاظ ایجاد هماهنگی بیشتر طرح موزه ملی آب با طرح جامع پارک مساحت زمین واگذاری از ۴ هکتار به ۵/۲ هکتار تغییر یافت و مورد موافقت طرفین قرار گرفت.

در طول سالهای گذشته مبادله موافقت نامه های لازم با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور جهت تامین اعتبار صورت گرفته ، بصورتیکه تا پایان سال ۱۳۸۰ حدود ۳۰۰۰ میلیون ریال از اعتبارات عمرانی کشور جهت احداث موزه ملی آب ایران در پارک پردیسان هزینه شده است .

با تغییر مجری پارک پردیسان علی رغم هماهنگی های بعمل آمده با مجریان قبلی و بدون توجه به انجام فعالیت های اجرایی جهت احداث گنجینه ملی آب ایران به بهانه تغییر مساحت زمین اقدام به تعطیل کارگاه در پارک پردیسان نمود و موجب گردید که در تاریخ ۸/۴/۸۱ روند اجرایی طرح بطور کامل متوقف گردد.

علاوه بر مشکلات فوق دفتر بخشی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور عمداً و یا سهواً ردیف اعتباری طرح را در سال ۱۳۸۲ حذف نمود و علیرغم مکاتبات بسیار در سطوح مختلف امکان پادار نمودن اعتبار در سال مذکور فراهم نگردید.

پس از رفع موانع اجرایی در پارک پردیسان و تلاش های بی وقفه نسبت به پادار نمودن اعتبار در سال ۱۳۸۳ دفتر بخشی تنها با اعتباری معادل ۱۲۰۰ میلیون ریال موافقت نمود درحالی که نیاز اعتباری چندین برابر مبلغ مذکور بوده است. در این مرحله که موانع اجرایی برطرف گردید مشکلات مالی و کمبود اعتبار روند اجرایی را بسیار محدود نموده بود، نتیجتاً مسئولین امر تصمیم گرفتند که بصورتی دیگر نسبت به تامین اعتبار اقدام نمایند. لذا براساس توافق نامه مورخ ۲/۴/۸۳ مقرر گردید جهت تسریع در عملیات اجرایی و تامین اعتبار کافی از منابع داخلی از شرکت آب و فاضلاب استان تهران و سازمان آب منطقه ای تهران به عنوان مجری جدید استفاده شود و نظارت عالی به کماکان به عهده موسسه گنجینه ملی آب ایران گذاشته شود.

التهایه از آنجا که هدف از واگذاری طرح به دو شرکت آب منطقه ای و آب و فاضلاب تهران صرفاً اجرای سریع پروژه موزه ملی آب ایران در مدتی کوتاه با استفاده از منابع درآمدهای عمومی و منابع داخلی دو شرکت مذکور بوده است و مدت اجرای کل طرح چهار سال پیش بینی شده بود لیکن نه تنها این مدت مشکل اجرای سریع پروژه را حل ننمود بلکه استفاده ناکافی از اعتبارات داخلی نیز کارها را به کندی پیش برده و حدود ۸۵ درصد اجرای طرح با نیاز اعتباری بالغ بر ۲۲۰ میلیارد ریال باقی ماند. با عنایت به موارد یادشده مجدداً اجرای طرح حاضر در آبان ماه سال ۱۳۸۸ به شرکت مدیریت منابع آب ایران با نمایندگی موسسه گنجینه ملی آب ایران واگذار گردید و در مدت تصدی این مجری جهت اجرای پروژه مذکور اقدامات بسیاری اعم از زیربنایی و مدیریتی صورت گرفته و اقدامات اساسی در زمینه های مذکور انجام شده است.

با عنایت به انجام فعالیت ها متاسفانه ردیف اعتباری طرح ایجاد موزه ی آب به شماره ردیف ۳۰۲۶۳۰۰۴ از لایحه ی بودجه ی ۱۳۹۱ حذف و عملیات اجرایی پروژه ی موزه ی ملی آب ایران نیمه تمام باقی مانده و نه تنها این پروژه ی منحصر بفرد ملی را بلامتکلیف نموده است بلکه از طرفی دیگر مطالبات عوامل پیمانکاری و مشاوره باقی مانده است.

آشنایی با گنجینه آب سعدآباد

اولین گام در راستای اهداف و ماموریت‌های موسسه گنجینه ملی آب ایران راه اندازی و ساماندهی گنجینه آب سعدآباد است که با مساعدت و پشتیبانی مستمر معاونت محترم وزیر نیرو در مور آب و آبفا و هماهنگی و همراهی مسئولان محترم سازمان میراث فرهنگی و مدیریت محترم مجموعه موزه های کاخ سعدآباد و پیرو موافقت نامه ی فی مابین با حداقل امکانات و حداقل نیروی انسانی طی مدت یک سال برای بهره برداری آماده و در شهریور ماه سال ۷۸ توسط معاونت اول محترم ریاست جمهوری افتتاح گردید.

ساختمان های گنجینه به علت داشتن قدمت زیاد و ساخته شدن با خشت و گل و عدم استفاده طی سال های طولانی بصورت متروکه در اختیار گنجینه ملی آب ایران قرار گرفت که برای حفظ ساختمان ها به دلیل ارزش تاریخی آنها با تلاش بسیار و استفاده از روش های سازه ای و معماری ویژه ، استحکام بخشی قسمت های مختلف و بازسازی کامل آنها صورت گرفت و به علت محدود بودن فضای ساختمان اصلی، همراه با تغییراتی در معماری داخلی قسمتهایی نیز به آن افزوده شده است.

در محوطه هم علاوه بر محوطه سازی و ایجاد فضای سبز، مدل های زنده هیدرولیکی از چندین سازه تاریخی، سنتی و جدید آب طراحی و اجرا شد.

با توجه به گستردگی محدوده فعالیت موسسه در نظر است گنجینه ملی آب در پارک پردیسان و گنجینه های آب در سراسر کشور طراحی و ساخته شود.

نمای بیرونی ساختمان موزه ی آب

موقعیت: گنجینه آب سعدآباد در شمال تهران و در مجموعه فرهنگی کاخ موزه های سعدآباد، در خیابان ولیعصر- خیابان شهید فلاحی (زعفرانیه)- خیابان شهید کمال طاهری قرار دارد. این گنجینه در جنوب شرقی کاخ سبز و در غرب ساختمان تشریفات ریاست جمهوری و در محل عمارت کسراتیان و با تغییر کاربری آن، احداث گشته است.

مساحت: گنجینه آب سعدآباد حدوداً ۲۶۷۰ مترمربع مساحت دارد و از ۳ بخش تشکیل شده است.

الف) ساختمان سمعی و بصری جهت نمایش فیلم از آثار تاریخی آب کشور (۷۰ متر مربع)

ب) ساختمان نمایشگاهی گنجینه آب (۲۰۰ مترمربع)

نمای داخلی موزه ی آب سعد آباد

ج (فضای باز (حدود ۲۴۰۰ مترمربع) شامل مدل های هیدرولیکی قدیم و جدید.

ماکت سد کارون ۳ در فضای باز

از آنجاییکه ساختمان های اختصاص داده شده جهت احداث گنجینه آب در سعدآباد دارای قدمت تاریخی و به صورت متروک بودند ابتدا برنامه ریزی جهت عملیات بازسازی و محوطه سازی بناها صورت پذیرفت و سپس بخش های متفاوت آن مورد مرمت قرار گرفت. انجام اقداماتی از قبیل :

- طراحی و تغییر کاربری ساختمان ها از عملکرد قبلی به کاربری گنجینه آب
- عملیات کامل ویژه استحکام بخشی سازه ها و دیوارها با توجه به پوسیدگی و فرسودگی ساختمان و خشتی و گلی بودن آنها به منظور حفاظت ساختمان ها و ارزش تاریخی و فرهنگی آنها.
- طراحی و ایجاد سیستم های تأسیسات مکانیکی و برق
- کارگذاری سیستم اعلام و اطفاء حریق، سیستم هشداردهنده و سایر موارد لازم.
- بازسازی و طراحی فضاهای باز نمایش با توجه به اهداف گنجینه ملی آب ایران.

مدل هیدرولیکی بند امیر در شیراز با قدمت ۱۰۰۰ سال

دسترسی به موزه

ساختمان اصلی موسسه گنجینه ملی آب ایران واقع در تهران بزرگراه همت (غرب به شرق)، نرسیده به بزرگراه شیخ فضل ا... نوری، درب شمالی پارک طبیعت پردیسان میباشد.

گنجینه آب سعد آباد نیز واقع در مجموعه فرهنگی تاریخی سعد آباد به نشانی خیابان ولیعصر، خیابان شهید فلاحی (زعفرانیه)، خیابان شهید کمال طاهری واقع است. این گنجینه در جنوب شرقی کاخ سبز و در غرب ساختمان تشریفات ریاست جمهوری و در محل عمارت کسریان و با تغییر کاربری آن، احداث گشته است.

جمع آوری اشیاء و لوازم موزه ای

- (۱) تهیه تابلوهای نقاشی رنگ و روغن از آثار تاریخی آب کشور.
- (۲) تهیه و نصب تندیس زیبای "نیاز" در مجموعه گنجینه آب سعدآباد.
- (۳) ساخت تندیس برنزی از کرجی دانشمند بزرگ ایرانی و متخصص در امر مهندسی آب به منظور نمایش در گنجینه آب سعدآباد.
- (۴) طراحی و ساخت تابلو برجسته تاریخچه تامین آب و آبرسانی تهران.
- (۵) طراحی و ساخت تابلو برجسته آب و محیط زیست و نصب آن در ضلع شمالی پارک پردیسان تهران.
- (۶) تهیه تابلوهای نفیس آیات قرآنی مربوط به آب.
- (۷) خرید ویتترین و تهیه لوازم و ابزار مربوط به آب برای نمایش در گنجینه آب.

معرفی دو اثر از موزه آب سعدآباد

مدل گاوچاه-گاو رو

از آنجا که ایران کهن سوابق برجسته ای در خصوص مدیریت، فرهنگ و تاریخ مهندسی آب دارد، لذا موزه آب سعدآباد تلاش به معرفی آنها نموده است. یکی از آثاری که در فضای باز موزه قرار گرفته، مدل گاوچاه می باشد.

در قدیم برای کشیدن مقدار زیادی آب از چاه ها در بعضی مناطق به جای استفاده از نیروی انسانی، مکانیسمی ایجاد می شد تا به وسیله گاو یا حیوانات دیگر آب را از چاه بیرون بکشند. یکی از آن ها گاوچاه (یا گاورو) است.

ساختمان گاوچاه به شرح زیر است:

قطر میله چاه را فراختر درست میکردند تا دلوهای بزرگ حدود ۲۰۰ لیتر آب و بیشتر از آن را به راحتی بالا بکشند. برای اینکه جداره میله چاه ریزش نکند دورادور آن را از عمق تا سطح زمین، با سنگ و ساروج سنگ چین می کردند. پس از احداث چاه در طرفین آن دو ستون با سنگ و ساروج، آجر یا خشت خام می ساختند. ارتفاع ستون ها بین ۲/۵ تا ۴/۵ و گاهی بیش از این می باشد. سوراخ هایی فراخ در مقابل همدیگر در این ستون ها ایجاد کرده و تیرهای چوبی در آن قرار می دادند تا این دو ستون با همدیگر متصل شود. سپس ((چرخ آبکش)) را در آن سوار میکردند. در کنار چاه سرایشی ایجاد می شد تا حیوانی که با کمک آن قرار بود آب را از چاه بکشد، به راحتی بتواند در آن به صورت رفت و برگشت حرکت نماید.

حال طریقه کشیدن آب بدین گونه بوده که سر طنابی را به گاو (یا حیوانات دیگر) و سر دیگر آن را پس از عبور از بالای چرخ آب کشی به دلو می بستند. حرکت گاو به طرف جلو در سرایشی باعث بالا آمدن آب می شد. سپس دلو پر از آب را دررون حوضی می ریختند و آب مصرفی تأمین می گردید.

قدیمی ترین نقشی که از گاوچاه در دست است، نقاشی در غرب مسجد جامع اصفهان می باشد که تاریخ آن متعلق به سال ۱۱۹۹ هـ. ق. (زمان زندیه) است. احتمالاً استفاده از این سیستم آب کشی بیش از ۲۲۰ سال قمری نیست.

مدل گاو چاه

آبدنگ (اودنگ):

آبدنگ دستگاه مکانیکی است که با کمک نیروی هیدرولیکی آب، شالی، ارزن و... را می کوبد تا دانه و سبوسه از هم جدا شود. این دستگاه در شمال ایران تا قبل از آمدن نمونه های برقی استفاده می شد. در این نوشتار جهت آشنایی بیشتر با این دستگاه، آبدنگ میر عماد شرح داده خواهد شد.

آبدنگ میر عماد:

((یارسم)) قریه ای که در بخش جنوب شرقی "بهشهر" است و ۷۰ کیلومتر با "نکا" فاصله دارد. این منطقه در حوضه آبریز "نکارود" قرار دارد. در این منطقه آبدنگ و آسیاب موجود است که مردم از آن استفاده می کردند.

آبدنگ (به گویش محلی اودنگ) اجزائی دارد که با برداشت از توضیحات میرعماد (متولی آن) و ملاحظه محلی به شرح ذیل می باشد:

۱- تیر آبدنگ (اودنگ تیر): چوب خمزه ای دراز با دو سر باریک و میانه پُر است. این تیر در عرض رودخانه به گونه ای تعبیه می شود که به راحتی قابل حرکت دورانی باشد.

۲- چله پَر: پره هایی که بصورت تخته هایی تعبیه شده در دورتادور قسمتی از تیر آبدنگ قرار دارد که با برخورد آب بر آن باعث می شود تیر آبدنگ به دوران در آید.

۳- چپاق (چپلاق): قطعه چوب قطور و پتک مانند است که در فاصله کمی با چله به صورت زائده چوبی تعبیه شده است.

۴- دنگ: اهرم اصلی است که روی پایه هایی جهت حرکت و در مقابل چپاق قرار می گیرد. در واقع قطعه الوار مانند درازی است که در منتهی الیه آن وزنه سنگین و میخدار تعبیه شده که آلت کوبنده می باشد.

۵- چاله آبدنگ (اودنگ چال) که چاله ای در زمین است که شالی یا ارزن را جهت کوبیدن و جداکردن دانه از سبوسه در آن می ریزند.

نحوه کار:

نیروی هیدرولیکی که آبدنگ را به حرکت در می آورد آب است. لذا برای راه اندازی آن با یک انشعاب از رود اصلی، آب را به معبر فرعی و نهایتاً به ناودان چوبی هدایت می کنند. ناودان با حالتی شب دار و عمود بر تیر آبدنگ قرار دارد. آب با جریان تند از ناودان به (چله پَر) برخورد می کند و آنرا به حرکت در می آورد. این امر باعث می شود تیر آبدنگ با حرکت دورانی خود، چپاق به گردش در آید. چپاق با هر بار گردش خود با دنگ درگیر شده و آن را به سمت پایین هدایت میکند. با این حرکت سر دیگر آن که وزنه میخدار قرار دارد به هوا بلند شده و پس از پایان درگیری چپاق با دنگ در چاله آبدنگ فرود آید. لذا تیر با گردش خود ادامه می دهد و چپاق نیز و هر بار که دنگ از درگیری با چپاق خلاص می شود فرود می آید. که در حقیقت بدین طریق کله دنگ بر دنگ چال که پر از شالی و یا ارزن است فرود می آید.

لازم به توضیح است که از مجموعه مذکور، تیر آبدنگ و چله پر و چپاق تعبیه شده در بدنه آن در فضایی باز (در عرض رود) قرار می گیرند ولی قسمت اعظم دنگ و دنگ چال را زیر سقفی چوبی و پوشالی یا تختهای قرار می دهند که از باد و باران و آفتاب دور باشد. نفراتی باید در محوطه سرپوشیده اودنگ به کار پردازند که این کار علی القاعده به خانم ها واگذار می شود. یک تن از آنان در کنار دنگ چال قرار می گیرد تا در صعود و فرود دنگ از مجموعه شالی یا ارزن (چال) مواظبت و آنها را جابجا کند (چال بندی). ایضاً پس از اطمینان از خروج برنج یا ارزن از پوسته، به تدریج و مشت مشت آنها را از چال خارج نماید. در محوطه سرپوشیده اودنگ ایضاً خانم هایی هستند که به کار پاک کردن یا جدا سازی برنج و ارزن از پوسته (سبوس) اشتغال دارند. کار این بخش یا مصائب و مشکلاتی همراه است که به ذکر گوشه هایی از آن می پردازیم:

آن نفر یا نفراتی که در کنار دنگ چال برای زیر و رو کردن و تخلیه مواد داخل چاله مستقر هستند همیشه با خطر برخورد دنگ بر دستان خود روبرو می باشند. دنگ با سر میخکوب شده اش بارها بر دست های نفرات فرود آمد که به شکستگی پنجه و پشت دست آنان انجامید. و نیز همینان و کلیه کسانی که به پاک کردن مواد چاله از سبوس اشتغال دارند در محیط پرگرد و خاکی بسر می برند و حضور در چنین مکانی پیامد هایی دارد که اینان نیز موسون نخواهند بود.

همچنان برای راه اندازی آبدنگ باید پس از رها سازی آب در ناو، به بلند کردن دنگ به وسیله متصدی آبدنگ اقدام کرد (نظیر هندل یا استارت زدن اتومبیل). برای توقف آن نیز کسی تنه خود را روی دنگ می اندازد و متنوع حرکت دنگ به سمت بالا می شود. وقتی دنگ از حرکت باز ایستاد، در حقیقت چله پر، تیر و چپاق نیز از گردش باز خواهد ایستاد و نیروی آب برای شرع حرکت کافی نخواهد بود. بدین سان ترمزی در حرکت سیستم آبدنگ ایجاد می شود.

نمونه هایی از اشیاء موجود در موزه آب

انواع تنگ آب

ریتون به شکل گاو وحشی یک کوهانه، املش قرن ۸-۹ پ م

پیسوز جهت استفاده در حفر قنات

آب سردکن

نمونه هایی از اشیاء موجود در موزه آب

مدل ساعت آبی

چراغ کاربیتی

ماکت آسیاب آبی

مدل جام منقوش شوش

خدایا این کشور را محفوظ دار از

دشمن ، خشکسالی و دروغ

ماکت

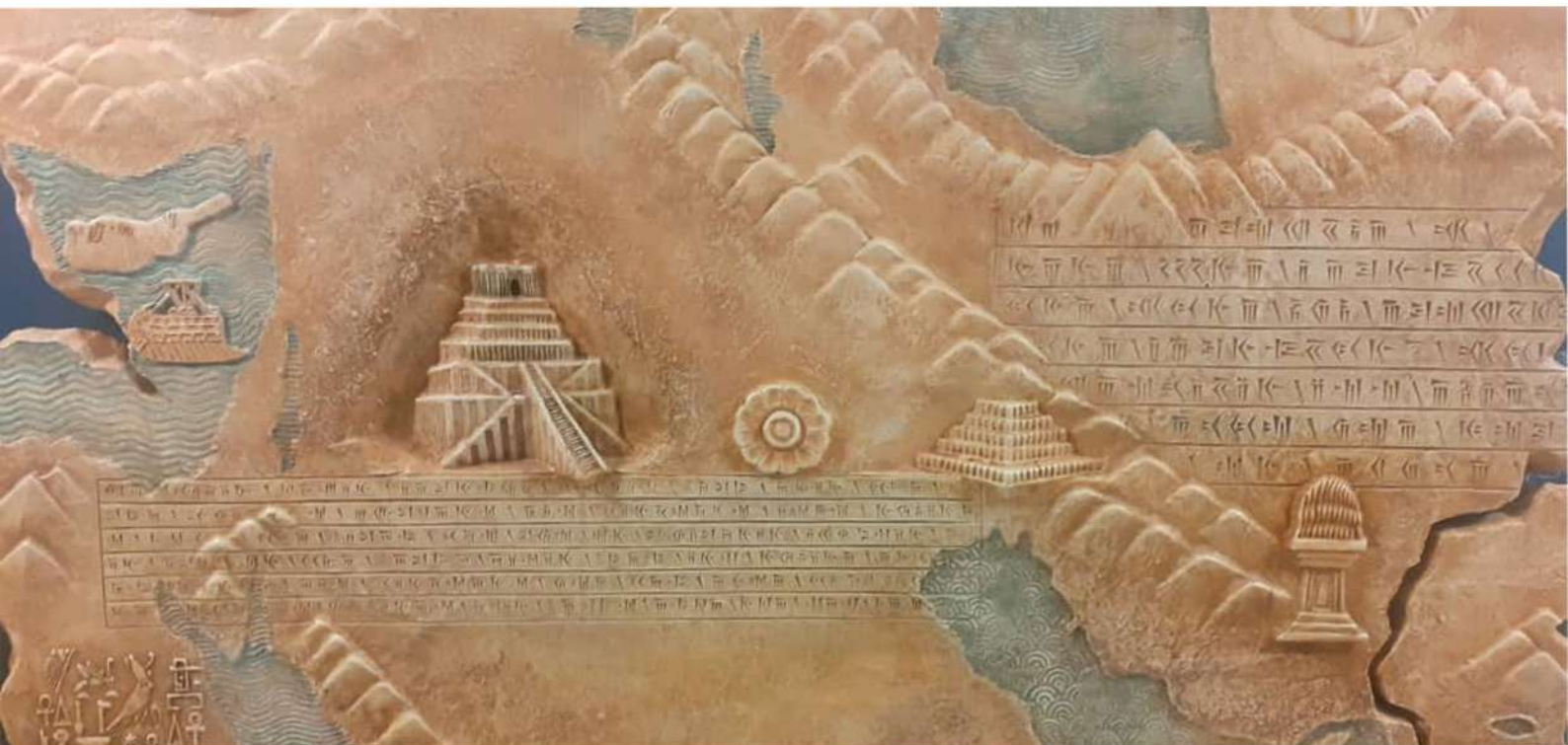
کتیبه های

موجود در

موزه آب

دعای داریوش در کتیبه تخت جمشید

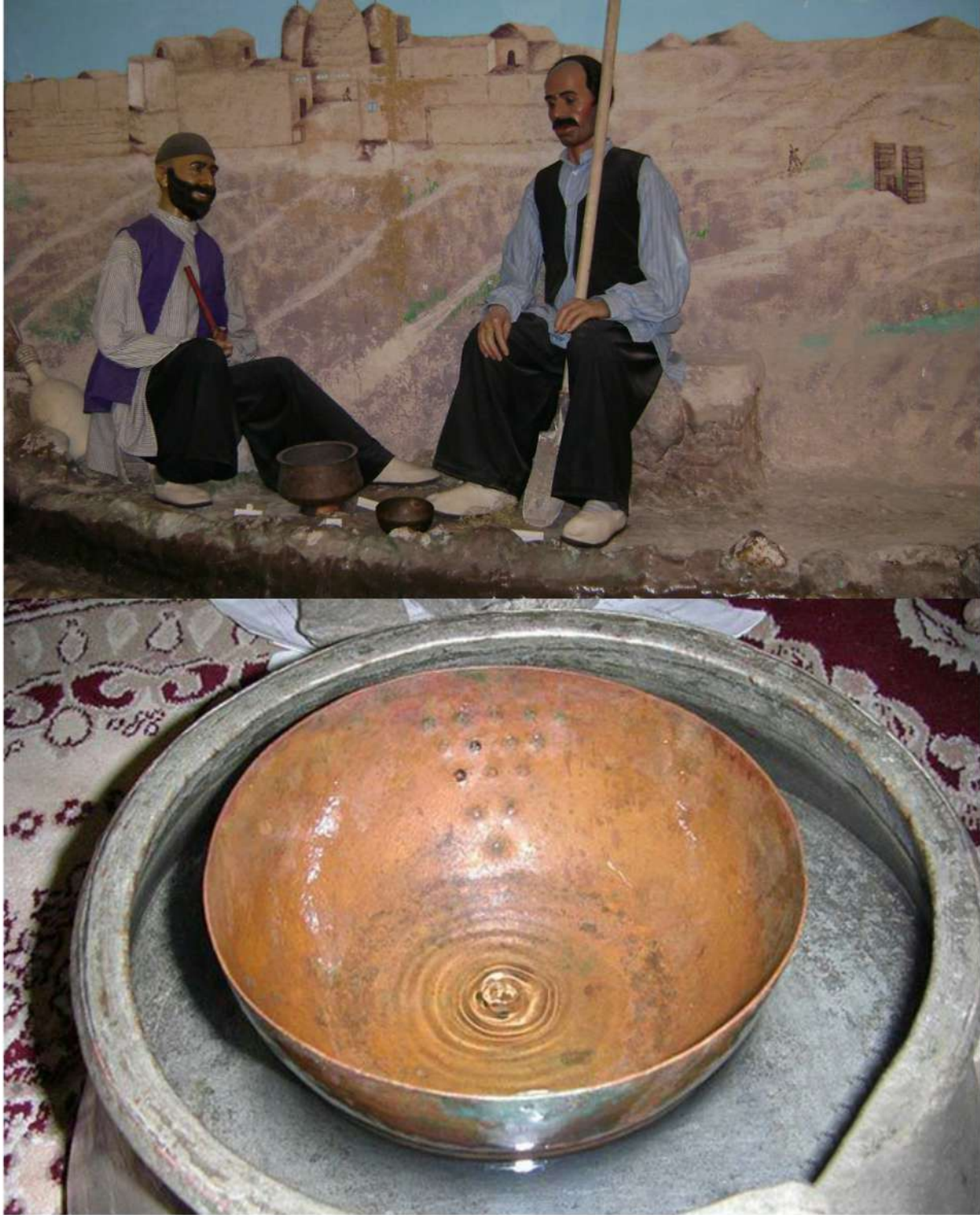

فرمان داریوش هخامنشی درباره

حفر ترعه سوئز

ترجمه بخشی از کتیبه اردشیر که

به نام آناهیتا ایزد بانوی آب اشاره شده است

معرفی ماکت موزه آب کاخ سعد آباد (فنجان و میرآب)

از روزگاران قدیم، کشاورزی شغل بسیاری از مردم ایران بوده است. ایرانی ها آب لازم برای زمین های کشاورزی را از طریق رودخانه ها یا قنات ها تامین می کردند. برای این که آب بین زمین های کشاورزی مساوی تقسیم شود. مردم روستا یک نفر را مسئول این کار می کردند و به او میرآب می گفتند. همه به میرآب ها و عدالت آنها اعتماد داشتند. چون میرآب ها از یک ساعت آبی قدیمی به نام پنگان (همان فنجان) استفاده می کردند. این کاسه فلزی فنجان (پنگان) نام دارد. میرآب، فنجان آن را روی تشت آب می گذارد و صبر می کند تا فنجان آرام آرام پر از آب شود و در تشت غرق شود. هر بار غرق شدن فنجان نشان دهنده گذر زمان مشخصی است. با هر بار غرق شدن فنجان، میرآب یک سنگ کنار خود قرار می دهد. او فنجان را از آب خالی می کند و دوباره روی تشت می گذارد. میزان سهم هر زمین کشاورزی را تعداد سنگ ها مشخص می کند. در دفتر میرآب سهم آب همه افراد ثبت شده است. مثلاً ممکن است هر کس پنج سنگ سهم داشت.

نمایی از محوطه موزه آب مجموعه سعد آباد

نمایی از گالری موزه آب مجموعه سعد آباد

نمای بیرونی مکتب آب انبار نصر آباد یزد

نمای داخلی مکتب آب انبار نصر آباد یزد